

INSTYTUCJA WARUNKOWEGO ZAWIESZENIA WYKONANIA KARY W ŚWIETLE NAJNOWSZYCH ZMIAN KODEKSU KARNEGO (Z DNIEM 1 LIPCA 2015 R. ORAZ Z DNIEM 15 KWIETNIA 2016 R.). WYBRANE ZAGADNIENIA

1. WPROWADZENIE

Ustawy nowelizujące kodeks karny¹, które weszły w życie z dniem 1 lipca 2015 r.², wprowadziły istotne zmiany w zakresie zasad stosowania środków probacyjnych³. Wiele spośród nich dotyczy instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary. Po upływie dziewięciu miesięcy obowiązywania zmodyfikowanej regulacji warunkowego zawieszenia wykonania kary ustawodawca podjął

---

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Dz.U. nr 88, poz. 553, z późn. zm. (dalej: k.k.).

² Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2013 r., poz. 1247, z późn. zm., oraz ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2015 r., poz. 396 (dalej: nowelizacja lipcowa).

³ W piśmiennictwie wskazuje się, że o probacyjnym charakterze środka decydują m.in. następujące cechy: (1) środek ten stanowi przewidzianą w ustawie formę reakcji na popełnione przez sprawcę przestępstwo, której zastosowanie opiera się na stwierdzeniu winy sprawcy; (2) przesłanką orzekania środka jest pozytywna prognoza kryminologiczna, której zaistnienie umożliwi odstępnie od orzekania lub wykonania kary; (3) środek ma charakter warunkowy, tj. przewiduje tzw. okres próby i jednocześnie uzależnia następstwa prawne od przebiegu okresu próby; (4) przypisany do środka okres próby wiąże się z nałożeniem na sprawcę obowiązków próby, względnie – przewiduje się w jego toku stosowanie innych środków karnych; (5) z zastosowaniem środka związane jest oddanie sprawcy pod dozór kuratora lub innej osoby godnej zaufania; zob.: A. Marek, *Pojęcie i formy probacji. Zagadnienia ogólne*, [w:] *System Prawa Karnego. Tom VI. Kary i środki karne. Poddanie sprawcy próbie*, red. M. Melezini, Warszawa 2010, s. 935. W kodeksie karnym zostały uregulowane trzy środki probacyjne: warunkowe umorzenie postępowania karnego (art. 66–68), warunkowe zawieszenie wykonania kary (art. 69–76) oraz warunkowe przedterminowe zwolnienie (art. 77–82).

decyzję o potrzebie kolejnych zmian i z dniem 15 kwietnia 2016 r.⁴ wprowadził nowe regulacje dotyczące tej instytucji.

Zmiany wprowadzone w wyniku tych nowelizacji mają częściowo charakter merytoryczny, gdyż nadają zupełnie nowe brzmienia przepisom oraz wdrażają nowe rozwiązania, zaś częściowo mają charakter dostosowawczy, bowiem modyfikują treści istniejących regulacji prawnych w celu realizacji ogólnych założeń ustawodawcy. Bez wątplenia najwięcej zmian przyniosła nowelizacja lipcowa.

Celem niniejszego opracowania jest opis i poddanie analizie regulacji prawnych dotyczących jednego ze środków probacyjnych, tj. warunkowego zawieszenia wykonania kary, które obowiązują od dnia 1 lipca 2015 r. oraz od dnia 15 kwietnia 2016 r. W opracowaniu zostanie również przedstawione porównanie regulacji prawnych przed i po nowelizacjach oraz konsekwencje wprowadzonych zmian.

Warto w tym kontekście zauważyć, że regulacje dotyczące warunkowego zawieszenia wykonania kary znajdują się z rozdziale VIII kodeksu karnego, w szczególności w artykułach 69–75 k.k. Nie oznacza to jednak, że w polskim ustawodawstwie nie występują inne przepisy o charakterze szczególnym, które znajdują zastosowanie w związku z warunkowym zawieszeniem wykonania kary albo modyfikują w określonym zakresie ww. uregulowania. Są to m.in.:

– art. 58 § 1 k.k. ustanawiający zasadę pierwszeństwa kar wolnościowych i przewidujący możliwość orzeczenia przez sąd kary pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie może spełnić celów kary, pod warunkiem, że dane przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat;

– art. 60 § 3–5 k.k. regulujący możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary na wniosek prokuratora w stosunku do sprawcy, który współpracuje z organami ścigania i ujawni informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia;

– art. 152 kodeksu karnego wykonawczego⁵ regulujący możliwość skorzystania z omawianej instytucji, w sytuacji, w której odroczenie wykonania kary nieprzekraczającej roku pozbawienia wolności trwało przez okres co najmniej jednego roku;

– art. 71 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii⁶ statuuje warunkowe zawieszenie wykonania kary wobec osoby uzależnionej za przestępstwo pozostające w związku z używaniem środka odurzającego lub substancji psychotropowej.

---

⁴ Ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2016 r., poz. 437 (dalej: nowelizacja kwietniowa).

⁵ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz.U. nr 90, poz. 557, z późn. zm. (dalej: k.k.w.).

⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, tekst jedn. Dz.U. z 2012 r., poz. 124, z późn. zm.

2. PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH ZMIAN W REGULACJI WARUNKOWEGO ZAWIESZENIA WYKONANIA KARY

Zasadniczą część niniejszego opracowania zdecydowałam poprzedzić syntetycznym wykazem najważniejszych zmian w regulacji instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary, wprowadzonych przez wskazane we wstępie nowelizacje kodeksu karnego. Takie zestawienie pozwoli zobrazować skalę zmian, które dotyczą tej instytucji. Można postawić tezę, że za ich pomocą ustawodawca gruntownie zmodernizował warunkowe zawieszenie wykonania kary.

Do najważniejszych zmian w uregulowaniach dotyczących warunkowego zawieszenia wykonania kary, wprowadzonych w drodze nowelizacji lipcowej, należą:

a) rezygnacja ze stosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary ograniczenia wolności (zob. art. 69 § 1 k.k.);

b) rezygnacja ze stosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary grzywny (zob. art. 69 § 1 k.k.);

c) wprowadzenie możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze nieprzekraczającym roku, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa nie był skazany na karę pozbawienia wolności i jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec niego celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa (zob. art. 69 § 1 k.k.);

d) wprowadzenie możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary wobec multirecydywisty (poprzez uchylenie art. 69 § 3 k.k.);

e) wprowadzenie zmian dotyczących okresu próby (zob. art. 70 § 1 k.k. oraz art. 70 § 2 k.k.);

f) dodanie nowej kategorii sprawców poddawanych próbie w ramach warunkowego zawieszenia wykonania kary (zob. art. 70 § 2 k.k.);

g) wprowadzenie obligatoryjności w zakresie orzekania obowiązków przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary (zob. art. 72 § 1 k.k.);

h) rozbudowanie katalogu sprawców, wobec których dozór jest obowiązkowy (zob. art. 73 § 2 k.k.);

i) wprowadzenie możliwości zamiany kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na karę ograniczenia wolności albo grzywny (zob. art. 75a k.k.);

j) wprowadzenie możliwości skrócenia kary w razie zarządzenia jej wykonania z uwagi na dotychczasowy przebieg próby (zob. art. 75 § 3a k.k.).

Na mocy nowelizacji kwietniowej dokonano następujących zmian w uregulowaniach dotyczących warunkowego zawieszenia wykonania kary wprowadzających:

a) wyłączenie możliwości warunkowego zawieszenia kary wobec kary mieszanej (zob. art. 37b k.k.);

b) wyłączenie wobec określonych kategorii sprawców możliwości zamiany zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności albo grzywnę (zob. art. 75a § 2 k.k.).

2.1. REZYGNACJA ZE STOSOWANIA WARUNKOWEGO ZAWIESZENIA WYKONANIA KARY OGRANICZENIA WOLNOŚCI ORAZ KARY GRZYWNY

Jak już wspomniano, jedną z głównych modyfikacji wprowadzonych w wyniku nowelizacji lipcowej jest rezygnacja z instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kar wolnościowych – kary ograniczenia wolności oraz kary grzywny. Wyłączenie warunkowego zawieszenia tych kar dotyczy obecnie nie tylko sprawcy występku o charakterze chuligańskim (wynikało ono z art. 66 § 4 k.k.), lecz także wszystkich sprawców. Od 1 lipca 2015 r. sąd może zatem warunkowo zawiesić jedynie wykonanie wymierzonej sprawcy kary pozbawienia wolności do roku, niezależnie od tego, za jakie przestępstwo została ona wymierzona⁷. Wykonanie pozostałych kar nie może zostać warunkowo zawieszona.

Ograniczenie stosowania warunkowego zawieszenia kary tylko do pozbawienia wolności jest najbardziej radykalną zmianą w obrębie tej instytucji. Oznacza powrót do stanu sprzed wejścia w życie kodeksu karnego z 1997 r. Jak podkreślano w piśmiennictwie, warunkowe zawieszenie wykonania grzywny, a w jeszcze większym stopniu – wykonania kary ograniczenia wolności, było zresztą instytucją nieodgrywającą znaczącej roli w praktyce wymiaru sprawiedliwości⁸.

2.2. WARUNKOWE ZAWIESZENIE KARY POZBAWIENIA WOLNOŚCI ORZECZONEJ NA PODSTAWIE ART. 37B K.K.

Z dniem 15 lipca 2015 r. dodano do kodeksu karnego art. 37b, który wprowadził możliwość orzekania kar mieszanych za jeden czyn. Rozwiązanie to polega na możliwości orzekania w przypadku występku zagrożonych karą pozbawienia wolności obok tej kary także kary ograniczenia wolności – może to być połączenie kary pozbawienia wolności do trzech miesięcy z karą ograniczenia wolności do lat dwóch, a w przypadku występku zagrożonych karą pozbawienia wolności przynajmniej 10 lat – może to być kara pozbawienia wolności do 6 miesięcy połączona również z karą ograniczenia wolności do lat 2. W rachubę wchodzi wszystkie występkę, niezależnie od ustawowego zagrożenia. Rozwiązanie to wprowadza także – podobnie jak przepis art. 37a k.k. – swoistą formę zamiany rodzaju kary⁹. W przepisie nie sformułowano kryteriów dla tego mechanizmu kary łączonej, zatem stosowanie tej kombinacji musi się opierać na samodzielnym wycuciu sędziego co do sensu takiego zabiegu¹⁰. W przypadkach orzeczenia kary łączonej wykonaniu podlega w pierwszej kolejności kara pozbawienia wolności, a następnie kara ograniczenia wolności. W pewnym stopniu rozwiązanie to stanowi konkurencję dla warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności.

⁷ M. Budyn-Kulik, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2015, s. 222.

⁸ *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015, s. 436.

⁹ *Kodeks karny. Komentarz*, red. T. Bojarski, LEX/el. 2016, komentarz do art. 37b, teza 1.

¹⁰ *Ibidem*.

Zgodnie z intencją ustawodawcy z dniem 15 kwietnia 2016 r. do art. 37b k.k. dodano zdanie drugie przesądające o tym, że przepisów dotyczących warunkowego zawieszenia wykonania kary nie stosuje się wobec kary pozbawienia wolności orzeczonej w ramach tzw. kary mieszanej.

2.3. ZMIANY W OBRĘBIE PRZESŁANEK WARUNKOWEGO ZAWIESZENIA WYKONANIA KARY

Zgodnie z art. 69 k.k. sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze nieprzekraczającym roku, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa nie był skazany na karę pozbawienia wolności¹¹ i jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec niego celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa¹². Nowelizacja lipcowa zmieniła przesłankę formalną warunkowego zawieszenia wykonania kary, związaną z wysokością wymierzonej sprawcy kary pozbawienia wolności. Poprzednio ten środek probacyjny miał zastosowanie do kar pozbawienia wolności do lat dwóch, obecnie – jedynie do roku. Wydaje się, że powodem takiego rozwiązania było m.in. ograniczenie stosowania tego środka przez sądy, co w efekcie znacznie zawęża jego zakres.

W tym miejscu warto zauważyć, że kara pozbawienia wolności do jednego roku to kara jednostkowa albo kara łączna¹³. Ponadto jest to kara wymierzona, a nie kara pozostająca do odbycia po zaliczeniu rzeczywistego pozbawienia wolności¹⁴. Wyjątkowo – zgodnie z art. 60 § 5 k.k. – warunkowe zawieszenie wykonania kary może obejmować karę do 5 lat pozbawienia wolności.

Zawieszając wykonanie kary, sąd niezmiennie bierze pod uwagę przede wszystkim postawę sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste, dotychczasowy sposób życia oraz zachowanie się po popełnieniu przestępstwa. Zgodnie z art. 69 § 4 k.k. wobec sprawcy występku o charakterze chuligańskim oraz sprawcy przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k.¹⁵ sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach.

¹¹ Nie ma znaczenia wymiar tej kary.

¹² Chodzi o wszystkie cele kary wymierzonej, tzn. sprawiedliwościowe, prewencji szczególnej i ogólnej, za: J. Lachowski, *Komentarz do artykułu 69, [w:] Kodeks karny. Część ogólna. Tom II. Komentarz do art. 32–116*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2015, s. 378.

¹³ *Ibidem*, s. 380.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Zgodnie z treścią art. 178a § 4 k.k. sprawca czynu wypełniającego znamiona przestępstwa, polegającego na prowadzeniu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173 k.k. (katastrofa w komunikacji), art. 174 k.k. (sprowadzenie bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy), art. 177 k.k. (spowodowanie wypadku w komunikacji) lub art. 355 § 2 k.k. (wypadek komunikacyjny spowodowany

W wyniku nowelizacji lipcowej nadano zatem nowe brzmienie przepisom art. 69 § 1 i 4 k.k. oraz uchylono przepis art. 69 § 3 k.k., zgodnie którym możliwości zawieszenia wykonania kary nie dotyczyły multirecydywisty.

W piśmiennictwie wskazuje się, iż warunkowe zawieszenie wykonania kary ma przede wszystkim charakter indywidualnoprzewencyjny, a w orzekaniu tego środka niezwykle istotną rolę odgrywa prognoza kryminologiczna w zakresie realizacji indywidualnoprzewencyjnych celów kary¹⁶. Żadna z najnowszych nowelizacji kodeksu karnego nie zmieniła warunku, że decyzja w przedmiocie zastosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary musi opierać się na prognozie kryminologicznej¹⁷. Jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny w Łodzi, „[...] na warunkowe zawieszenie wykonania orzeczonej kary zasługują jedynie sprawy, co do których istnieje pozytywna prognoza resocjalizacyjna na przyszłość. Dotychczasowa postawa i sposób życia muszą zatem wskazywać na to, że mimo niewykonania kary zostaną osiągnięte cele kary, w szczególności sprawca nie powróci ponownie na drogę przestępstwa”¹⁸. „Przesłanką decydującą o tym, czy kara ma być orzeczona w postaci bezwzględnej, czy też z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jest ocena, w jakiej postaci kara ta osiągnie cele wobec sprawcy przestępstwa, a więc rozstrzygnięcie to musi znajdować uzasadnienie w pozytywnej lub negatywnej prognozie kryminologicznej. Nie stanowi natomiast przeszkody dla zastosowania warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary dotychczasowa karalność sprawcy, także za przestępstwo umyślne”¹⁹. Trafnie podkreśla się w literaturze, że o możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary decyduje całościowa ocena podstaw kształtowania prognozy²⁰.

W art. 69 § 2 k.k. wskazano jako przesłankę ustalania prognozy kryminologicznej „zachowanie się sprawcy po popełnieniu przestępstwa”. W literaturze przedmiotu oraz orzecznictwie wskazuje się, że w odniesieniu do tej przesłanki istotne znaczenie mają czynności powzięte przez sprawcę, z których wynika, iż wykazuje on żal z powodu popełnienia czynu zabronionego, dąży do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem lub też chce zadośćuczynić pokrzywdzonemu

---

przez żołnierza, jeżeli jego następstwem jest śmierć innej osoby lub inny ciężki uszczerbek na zdrowiu) popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo sprawca dopuścił się czynu wypełniającego znamiona prowadzenia w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

¹⁶ S. Hypś, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2014, s. 382.

¹⁷ *Ibidem*, s. 26.

¹⁸ Wyrok SA w Łodzi z dnia 24 stycznia 2002 r., II AKA 552/02, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 2, poz. 11.

¹⁹ Wyrok SA w Katowicach z dnia 26 marca 2009 r., II AKA 42/09, LEX nr 504090.

²⁰ A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, LEX/el. 2010, teza 2.

za krzywdę doznaną na skutek popełnionego przez sprawcę czynu zabronionego²¹. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Katowicach „[...] nie sama dotychczasowa niekaralność czy dobra opinia, ale i sposób popełnienia przestępstwa oraz zachowanie po dokonaniu go, a zwłaszcza (stosunek) do wyrządzonych krzywd, stanowią przesłanki decyzji co do warunkowego zawieszenia wykonania kary”²².

Możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności po nowelizacji dotyczy zatem sytuacji, w której jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawcy celów kary, w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa. Ponadto – co dodano z dniem 1 lipca 2015 r. – sprawca w czasie popełnienia przestępstwa nie był skazany na karę pozbawienia wolności.

2.4. ZMIANY DOTYCZĄCE PRÓBY W WYPADKU WARUNKOWEGO ZAWIESZENIA WYKONANIA KARY

Zawieszenie wykonania kary należy do tzw. środków probacyjnych, zatem jego powodzenie ma charakter warunkowy i jest uzależnione od tego, jak przebiegł okres próby. Długość okresu próby jest zróżnicowana i zależy od tego, kto jest sprawcą.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zawieszenie wykonania kary następuje na okres próby, który od dnia 1 lipca 2015 r. wynosi od roku do 3 lat²³ i biegnie od uprawomocnienia się wyroku. W wypadku zawieszenia wykonania kary wobec sprawcy młodocianego oraz sprawcy, który popełnił przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, okres próby wynosi obecnie od 2 do 5 lat²⁴.

Zupełnie nowym rozwiązaniem – przyjętym w art. 73 § 2 k.k. – jest wprowadzenie w ramach nowelizacji lipcowej sformułowania „osoba wspólnie zamieszkująca”. Ustawodawca, mając na uwadze specyfikę przestępstw popełnianych przez sprawcę z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie z nim zamieszkującej, rozszerzył dozór obligatoryjny w tym zakresie. Chodzi tu, jak się wydaje, o faktyczne wspólne mieszkanie sprawcy i pokrzywdzonego w tym samym lokalu, niezależnie od tego, czy między tymi osobami istnieją jakieś bliższe relacje (partnerskie) czy nie. Nie ma znaczenia formalne wskazanie miejsca zameldowania tych osób, które może być u każdej z nich inne. Liczy się jedynie fakt wspólnego zajmowania lokalu mieszkalnego²⁵. Na skutek tej zmiany wyróżniono zatem nową kategorię spraw-

²¹ A. Zoll, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Komentarz do art. 1–116 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2012, s. 949.

²² Wyrok SA w Katowicach z dnia 3 marca 1999 r., II AKA 14/99, „Kraakowskie Zeszyty Sądowe” 1999, nr 3, poz. 28.

²³ Przed nowelizacją okres próby wynosił od 2 do 5 lat

²⁴ Przed nowelizacją okres próby wynosił od 3 do 5 lat.

²⁵ M. Budyn-Kulik, [w:] *Kodeks karny...*, s. 226.

ców poddawanych próbie w ramach warunkowego zawieszenia wykonania kary na szczególnych warunkach, czyli sprawcę, który popełnił przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie z nim zamieszkującej.

Przy ustalaniu długości okresu próby, organ orzekający powinien wziąć pod uwagę przede wszystkim stopień pewności prognozy kryminologicznej; im bardziej jest ona korzystna i pewna, tym mocniej powinna wywierać wpływ na długość okresu próby (przypuszczalnie odpowiednio go skracając)²⁶. Ponadto okres próby powinien być także wyznaczony w taki sposób, by sprawca miał w czasie jego trwania możliwość wywiązania się z ciężących na nim obowiązków²⁷.

2.5. ZMIANY DOTYCZĄCE OBOWIĄZKÓW PRZY WARUNKOWYM ZAWIESZENIU WYKONANIA KARY

W art. 72 k.k. ustawodawca wskazał obowiązki, które mogą zostać nałożone na skazanego przez sąd w ramach warunkowego zawieszenia kary w okresie próby, przy czym jest to jedynie przykładowe wyliczenie. I tak, sąd może zobowiązać skazanego do: informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby, przeproszenia pokrzywdzonego, wykonywania ciężącego na nim obowiązku łżenia na utrzymanie innej osoby, wykonywania pracy zarobkowej, do nauki lub przygotowania się do zawodu, powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających, poddania się terapii uzależnień, poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji, uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób²⁸, opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym²⁹ lub innego stosownego postępowania w okresie próby, które może zapobiec popełnieniu ponownie przestępstwa.

Porównując katalog, o którym mowa wyżej, do tego, który funkcjonował przed nowelizacją lipcową, należy podkreślić, że dwa nowe obowiązki, tj. obowiązek poddania się terapii uzależnień oraz poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji, zastąpiły obowiązek poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu, albo oddziaływaniom tera-

²⁶ A. Zoll, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Komentarz do art. 1–116 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2012, s. 953.

²⁷ A. Zoll, [w:] *Kodeks karny...*, s. 953.

²⁸ Nakładając ten obowiązek, sąd wskazuje minimalną odległość od osób chronionych, którą skazany obowiązany jest zachować (art. 72 § 1a k.k.).

²⁹ Nakładając na sprawcę przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej ten obowiązek, sąd określa sposób kontaktu skazanego z pokrzywdzonym (art. 72 § 1b k.k.).

peutycznym. Dodano też nowy obowiązek polegający na uczestnictwie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych.

Wprowadzono także rozwiązanie polegające na tym, że nakładając obowiązek w postaci powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób, sąd wskazuje minimalną odległość od osób chronionych, którą skazany obowiązany jest zachować (art. 72 § 1a k.k.). Zmiana ta jest trafna i umożliwi takie orzeczenie tego zakazu, aby ochrona pokrzywdzonego była rzeczywista, a nie iluzoryczna³⁰.

Należy podkreślić, że w wyniku nowelizacji lipcowej wprowadzono obowiązek nałożenia na okres próby przynajmniej jednego z obowiązków w sytuacjach, w których nie orzeczono środka karnego. Tę nową zasadę wyrażono poprzez sformułowanie zawarte w art. 72 § 1 *in fine* k.k. Jest to zgodne z założeniami nowelizacji lipcowej, o których mowa w uzasadnieniu, że „probacja czysta zostanie zastąpiona konstrukcją, w której zawsze pojawi się jakaś konkretna, odczuwalna od momentu uprawomocnienia się wyroku, dolegliwość dla sprawcy”³¹.

Czas i sposób wykonania nałożonych obowiązków wymienionych w art. 72 k.k. sąd określa po wysłuchaniu skazanego, mając na uwadze okoliczności konkretnej sprawy. Sąd może nałożone na sprawcę obowiązki w czasie trwania próby zmienić – poszerzając lub zawężając ich zakres, znosząc jedne lub dodając inne, stosownie do potrzeb związanych z oddziaływaniem resocjalizacyjnym i wychowawczym na sprawcę³². Niewykonanie nałożonych obowiązków stanowi podstawę fakultatywnego zarządzenia wykonania kary.

2.6. ZMIANY DOTYCZĄCE DOZORU PRZY WARUNKOWYM ZAWIESZENIU WYKONANIA KARY

Zawieszając wykonanie kary, sąd może w okresie próby oddać skazanego pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym. Warto podkreślić, że dozór jest obowiązkowy wobec młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego, sprawcy określonego w art. 64 § 2 k.k. (multirecydywista), a także wobec sprawcy przestępstwa popełnionego w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz sprawcy, który popełnił przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby

³⁰ M. Budyn-Kulik, [w:] *Kodeks karny...*, s. 231.

³¹ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, druk nr 2393, VII kadencja Sejmu (dalej: uzasadnienie), <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2393> (dostęp: 12.10.2016).

³² M. Budyn-Kulik, [w:] *Kodeks karny...*, s. 228.

wspólnie zamieszkującej. Ta ostatnia kategoria sprawców jest rozwiązaniem nowym. Moim zdaniem zmiany należy ocenić pozytywnie.

Brzmienie art. 73 § 1 k.k. po nowelizacji lipcowej niewiele różni się od dotychczasowego, tzn. zwrot „zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności” zastąpiono zwrotem „zawieszając wykonanie kary”. Zmiana ma charakter porządkujący i wynika z ograniczenia zakresu zastosowania instytucji warunkowego zawieszenia wykonania wyłącznie do kary pozbawienia wolności. Z kolei znowelizowany art. 73 § 2 k.k. zawiera rozszerzony zakres obowiązkowego dozoru w ramach okresu próby i obejmuje nim także sprawców, którzy popełnili przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej. Ustawodawca wprowadził także zupełnie nowe rozwiązanie polegające na tym, że zwolnienie od dozoru w okresie próby może nastąpić nie tylko, gdy przemawiają za tym względy wychowawcze (taka przesłanka była dotychczas), lecz także jeżeli sprawowanie dozoru jest niemożliwe albo znacznie utrudnione z przyczyn niezawinionych przez skazanego (przesłanka po nowelizacji lipcowej). O tym, czy sprawowanie dozoru stało się niemożliwe albo znacznie utrudnione i czy przyczyny takiego stanu rzeczy są niezawinione przez skazanego, należy rozstrzygać *in concreto*, biorąc pod uwagę wszystkie relewantne okoliczności, w szczególności sytuację osobistą i rodzinną sprawcy³³. Wprowadzenie tego przepisu jest uzasadnione z tego względu, że na podstawie art. 74 § 2 i 2a k.k. możliwość zwolnienia od dozoru mogła być uzasadniona wyłącznie względami wychowawczymi³⁴.

2.7. WPROWADZENIE MOŻLIWOŚCI SKRÓCENIA KARY W RAZIE ZARZĄDZENIA JEJ WYKONANIA Z UWAGI NA DOTYCHCZASOWY PRZEBIEG PRÓBY (ART. 75 § 3A K.K.)

Podstawy zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej określa art. 75 k.k.³⁵, który w ramach nowelizacji lipcowej został gruntownie zmieniony. Przepis ten w pierwotnym brzmieniu nakładał na sąd obowiązek zarządzenia wykonania kary, jeżeli skazany w okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności. Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 17 lipca 2013 r.³⁶ orzekł, że omawiany przepis „w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości odstąpienia przez sąd od zarządzenia wykonania kary w sytuacji, gdy wobec skazanego

³³ J. Majewski, *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015, s. 255.

³⁴ *Nowelizacja...*, s. 441.

³⁵ B. Nita-Światłowska, *Obligatoryjne zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary wobec praw i wolności gwarantowanych konstytucyjnie*, [w:] *Problemy wymiaru sprawiedliwości karnej. Księga Jubileuszowa Profesora Jana Skupińskiego*, red. A. Błachnio-Parzych, J. Jakubowska-Hara, J. Kosonoga, H. Kuczyńska, Warszawa 2013, s. 108.

³⁶ SK 9/10, Dz.U. z 2013 r., poz. 905.

ponownie orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP”, i w tym też zakresie art. 75 § 1 k.k. utracił moc z dniem 9 lutego 2015 r. W ocenie J. Majewskiego modyfikacja art. 75 § 1 k.k., jaką przyniosła nowelizacja lipcowa, to spóźniona reakcja ustawodawcy na ów wyrok³⁷. W obecnym stanie prawnym sąd zarządza wykonanie kary w sytuacji, w której skazany w okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Ponadto, niezmiennie, sąd obligatoryjnie zarządza wykonanie kary, jeżeli skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą (art. 75 § 1a k.k.).

Sąd ma możliwość zarządzenia wykonania kary (fakultatywnie) wtedy, gdy skazany w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy popełnił inne przestępstwo niż określone w art. 75 § 1 k.k., albo jeżeli uchyła się od uiszczenia grzywny, od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, środków kompensacyjnych lub przepadku. Modyfikacje w tym zakresie polegają na dodaniu środków kompensacyjnych oraz przepadku do sytuacji, w których sąd może zarządzić wykonanie kary. Zmiany te mają przede wszystkim charakter dostosowawczy.

Fakultatywne zarządzenie wykonania kary dotyczy również sytuacji rażącego naruszania porządku prawnego po wydaniu wyroku, lecz przed jego uprawomocnieniem się. Z kolei po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego odnośnie do rażącego naruszenia porządku prawnego albo uchylania się od nałożonych na niego obowiązków, zarządzenie wykonania kary ma charakter obligatoryjny, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy.

Niezmiennie, sądem właściwym do zarządzenia wykonania kary jest co do zasady sąd pierwszej instancji. Warto podkreślić, że zarządzenie wykonania kary nie może nastąpić później niż w ciągu 6 miesięcy od zakończenia okresu próby.

Jedną z nowych regulacji dodanych z dniem 1 lipca 2015 r. jest art. 75 § 3a k.k., który wprowadza rozwiązanie niestosowane dotychczas w naszym ustawodawstwie karnym, a mianowicie instytucję skrócenia kary w razie zarządzenia jej wykonania z uwagi na dotychczasowy przebieg próby³⁸. Omawiany przepis przewiduje, że zarządzając wykonanie kary w wypadkach, o których mowa w art. 75 § 2 i 3 k.k., sąd może, uwzględniając dotychczasowy przebieg próby, a w szcze-

³⁷ J. Majewski, *Kodeks karny...*, s. 256.

³⁸ *Ibidem*, s. 258.

gólności wykonanie nałożonych obowiązków, skrócić orzeczoną karę, nie więcej jednak niż o połowę. Przy czym ww. przepisu nie stosuje się, jeżeli kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania została orzeczona na podstawie art. 60 § 5 k.k. Jak czytamy w uzasadnieniu, jest to „redukcja kary, w stosunku do kary orzeczonej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, którą skazany ma odbyć”, wprowadzona, gdyż „skazany przed nastąpieniem powodu zarządzenia wykonania kary mógł wykonać obowiązki, do wykonania których nie byłby zobowiązany, gdyby kara nie była orzeczona z warunkowym zawieszeniem”, a „sąd, orzekając karę, traktuje decyzję o warunkowym zawieszeniu jako integralny element kary, co skutkuje określeniem jej rozmiaru w wyższej wysokości, niż gdyby orzekał karę bezwzględną”.

Moim zdaniem taka regulacja umożliwi dostosowanie reakcji karnej do okoliczności danej sprawy, w szczególności mając na uwadze konkretne zachowanie sprawcy, co oceniam pozytywnie. Jeżeli sprawca rzeczywiście wykonuje nałożone na niego obowiązki, to wówczas może skorzystać ze skrócenia orzeczonej kary.

2.8. WPROWADZENIE MOŻLIWOŚCI ZMIANY KARY POZBAWIENIA WOLNOŚCI Z WARUNKOWYM ZAWIESZENIEM NA KARĘ OGRANICZENIA WOLNOŚCI ALBO GRZYWNY (ART. 75A K.K.)

W art. 75a k.k. przewidziano nowe rozwiązanie polegające na tym, że wobec skazanego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, sąd – przy spełnieniu dodatkowym warunków – może zamiast zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności zamienić ją na karę ograniczenia wolności albo grzywnę. I tak, wobec skazanego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, który w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy popełnił inne przestępstwo niż określone w art. 75 § 1 k.k., albo jeżeli uchyła się od uiszczenia grzywny, od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, środków kompensacyjnych lub przepadku, sąd może, jeżeli cele kary zostaną w ten sposób spełnione, mając na względzie wagę i rodzaj czynu zabronionego przypisanego skazanemu, zamiast zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności zamienić ją na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne, przyjmując, że jeden dzień kary pozbawienia wolności równa się dwóm dniom kary ograniczenia wolności, albo na grzywnę, przyjmując, że jeden dzień kary pozbawienia wolności równa się dwóm stawkom dziennym grzywny³⁹. Kara ograniczenia wolności nie może trwać dłużej niż 2 lata, a grzywna nie może przekroczyć 810 stawek

³⁹ Przepisu nie stosuje się, jeżeli kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania została orzeczona na podstawie art. 60 § 5 k.k.

dziennych. Przepisu nie stosuje się do skazanego, który nie wykonał nałożonych na niego obowiązków, o których mowa w art. 72 § 1 pkt 7b k.k. (opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym) lub w art. 72 § 2 k.k. (świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 k.k. albo zobowiązanie skazanego do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości albo w części). Sąd, zamieniając karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na karę ograniczenia wolności albo na grzywnę, w miarę możliwości wysłuchuje skazanego.

Warto zwrócić uwagę, że zamiana kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na karę ograniczenia wolności albo na grzywnę nie zwalnia skazanego od wykonania orzeczonych wobec niego środków karnych, przepadku, środków kompensacyjnych lub środków zabezpieczających, chociażby następnie orzeczono karę łączną.

W sytuacji, w której skazany uchyla się od wykonywania kary ograniczenia wolności, od uiszczenia grzywny, wykonania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych, sąd uchyla zamianę i zarządza wykonanie kary pozbawienia wolności⁴⁰.

Z dniem 15 kwietnia 2016 r. zmodyfikowano treści art. 75a § 2 k.k. Możliwość, by sąd zamiast zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności zamienił ją na karę ograniczenia wolności albo grzywnę została wyłączona w następujących sytuacjach:

– jeżeli skazany w okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania;

– jeżeli skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą;

– jeżeli skazany w okresie próby rażąco narusza porządek prawny albo jeżeli uchyla się od uiszczenia grzywny, od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, środków kompensacyjnych lub przepadku po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy;

– wobec skazanego, który nie wykonał obowiązku opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym;

– wobec skazanego, który nie zapłacił świadczenia pieniężnego;

---

⁴⁰ W wypadku uchylenia zamiany i zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności na poczet zarządzonej kary pozbawienia wolności zalicza się dotychczas wykonaną karę grzywny albo karę ograniczenia wolności, przyjmując, że jeden dzień kary pozbawienia wolności równa się dwóm stawkom dziennym grzywny albo dwóm dniom kary ograniczenia wolności.

– wobec skazanego, który nie naprawił wyrządzonej przestępstwem szkody w całości albo w części.

Wskazanych wyłączeń nie stosuje się jednak, jeżeli kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania została orzeczona na podstawie art. 60 § 5 k.k.

Moim zdaniem zmianę wprowadzoną w kwietniu 2016 r. należy ocenić pozytywnie. Nie każdy sprawca powinien mieć możliwość skorzystania z zamiany kary pozbawienia wolności na karę grzywny czy karę ograniczenia wolności. Zresztą sama możliwość takiej zamiany wydaje się kontrowersyjna. Jak słusznie zauważa M. Budyn-Kulik „zasadność wprowadzania rozwiązań przewidzianych w tym przepisie może budzić wątpliwości, ponieważ skoro sprawca, któremu dano szansę pozostania na wolności, swoim zachowaniem pokazał, że stanowi zagrożenie dla porządku prawnego, trudno zakładać, że cele kary zostaną spełnione, gdy nadal pozostanie on na wolności. Jeszcze surowiej należy ocenić możliwość wykupienia się od odbycia kary w postaci zapłacenia grzywny. W przypadku zamiany zarządzenia kary na ograniczenie wolności sprawca przez pewien czas (maksymalnie 2 lata) będzie jeszcze doznawał pewnej dolegliwości, będzie zatem odczuwał ciężar wymierzonej kary, ale w przypadku zapłacenia grzywny dolegliwość ta definitywnie ustanie, chyba że na sprawcę został nałożony trwający obowiązek z art. 72 k.k.”⁴¹.

2.9. POZOSTAŁE ZMIANY WPROWADZONE Z DNIEM 1 LIPCA 2015 R.

Zawieszając wykonanie kary, sąd może orzec grzywnę, jeżeli jej wymierzenie obok kary pozbawienia wolności na innej podstawie nie jest możliwe. W razie zarządzenia wykonania kary grzywna nie podlega wykonaniu. W wyniku nowelizacji lipcowej ustawodawca postanowił, że grzywna orzekana na podstawie art. 71 k.k. ma być wymierzana w granicach przewidzianych w art. 33 k.k., a nie jak dotychczas, w wysokości nieprzekraczającej 270 stawek dziennych. Ponadto w razie zarządzenia wykonania kary taka grzywna nie podlega wykonaniu, a pozbawienie wolności ulega skróceniu o okres odpowiadający połowie liczby uiszczonych stawek dziennych grzywny z zaokrągleniem w górę do pełnego dnia⁴². Na gruncie nowych przepisów pojawia się wątpliwość, czy w ten sposób ustawodawca już uwzględnił ową proporcję przeliczeniową 1:2, czy też należy ją obliczać od połowy liczby uiszczonych stawek dziennych⁴³.

⁴¹ M. Budyn-Kulik, [w:] *Kodeks karny...*, s. 240.

⁴² Wcześniej przeliczano 1:1, tj. kara pozbawienia wolności ulega skróceniu o okres odpowiadający liczbie uiszczonych stawek dziennych z zaokrągleniem do pełnego dnia.

⁴³ M. Budyn-Kulik, [w:] *Kodeks karny...*, s. 240.

3. PODSUMOWANIE

Zmiany, które wynikają z najnowszych nowelizacji kodeksu karnego zawężają zakres zastosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary w następujących wymiarach:

– wyłącznie do kar pozbawienia wolności – dotychczas zakres ten obejmował również kary ograniczenia wolności oraz grzywny orzeczone jako kary samoistne (por. art. 69 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r.);

– wyłącznie do sprawców, którzy w czasie popełnienia przestępstwa nie byli skazani na karę pozbawienia wolności – dotychczas nie było to całkowicie wyłączone nawet w stosunku do multirecydywistów⁴⁴.

Z uzasadnienia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw⁴⁵ wynika, że kierunek zmian nowelizacji lipcowej wynikał przede wszystkim z analizy istniejącej dotychczas sytuacji prawnej oraz dostępnych statystyk w zakresie orzecznictwa. W wyżej wymienionym uzasadnieniu wskazano, że „w orzecznictwie sądów karnych nadużywana jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania – stanowi ona bowiem ponad 60% konkluzji procesowych”. Zwrócono również uwagę, że sądy nie sięgają dostatecznie często po tzw. kary wolnościowe, czyli grzywnę i karę ograniczenia wolności. Analiza poszczególnych spraw doprowadziła ustawodawcę do wniosku, że sądy niejednokrotnie ustalają rozmiar pozbawienia wolności znacznie wyżej, niż gdyby ta kara została orzeczona bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Jak słusznie zauważono „jest to praktyka całkowicie niespójna z wynikającym z art. 32 k.k. stanowiskiem, że kara pozbawienia wolności jest karą tego samego rodzaju, bez względu na to, czy stosowano warunkowe zawieszenie jej wykonania, czy też nie”.

Oczywiste jest zatem, że jednym z celów nowelizacji lipcowej było ograniczenie stosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary oraz ograniczenie liczby kar warunkowo zawieszonych pozostających w stadium wykonania. W odniesieniu do spraw zakończonych prawomocnym wyrokiem przed wejściem w życie nowelizacji i na wniosek skazanego wprowadzono nawet możliwość, by sąd zamienił karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na karę grzywny lub ograniczenie wolności⁴⁶.

Sama instytucja warunkowego zawieszenia wykonania kary powstała m.in. po to, aby umożliwić bardziej racjonalny i humanitarny wymiar kary, ale także

⁴⁴ J. Majewski, *Kodeks karny...*, s. 237.

⁴⁵ Zob. uzasadnienie.

⁴⁶ J. Kupiński, *Komentarz do art. 69 k.k.*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R. Stefański, Warszawa 2015, s. 478.

jako alternatywa dla bezwzględnego pozbawienia wolności⁴⁷, co pozostaje aktualne bez względu na wprowadzoną nowelizację. Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy, kwestia stosowania czy też niestosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary, o jakim mowa w art. 69 k.k., dotyczy sfery sędziowskiego wymiaru kary⁴⁸. Można jedynie oczekiwać, że praktyka stosowania przepisów w nowym brzmieniu pokaże, czy osiągnięto zamierzony cel i rozwiązano problem nadmiernego stosowania warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności przez sądy polskie. Zdaniem doktryny powstanie realnych zmian w tym zakresie wymaga przede wszystkim pogłębionej refleksji nad każdym rozstrzygnięciem w przedmiocie warunkowego zawieszenia wykonania kary oraz nowego spojrzenia na istotę i rolę omawianej instytucji⁴⁹, aby nie dochodziło do tego, że warunkowe zawieszenie wykonania kary jest wybierane, jak pisze J. Skupiński, „[...] w niemal każdej sytuacji, w której wymierzenie innej kary jest uważane za niecelowe, niepotrzebne, niemożliwe, niekonieczne itd., czyli wtedy, gdy sąd, wyrokując, nie ma określonej wizji kary”.

Moim zdaniem większość zmian wprowadzonych w zakresie warunkowego zawieszenia wykonania kary zasadniczo należy ocenić pozytywnie. Wydaje się, że mogą one pozwolić na znaczące ograniczenie stosowania przez sądy tego środka probacyjnego. Odgrywają one kluczową rolę w reformie polityki karnej leżącej u podstaw lipcowej nowelizacji kodeksu karnego⁵⁰. Podstawowym założeniem wprowadzonej reformy jest istotne zmniejszenie liczby osób pozbawionych wolności, przy jednoczesnym zachowaniu właściwego poziomu represji związanej z popełnieniem przestępstwa⁵¹. Doskonale wpisuje się w to założenie możliwość, by sąd zamiast zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności zamienił ją na karę ograniczenia wolności albo grzywnę. Tę jedną zmianę oceniam jednak krytycznie. Przemawiają za nią niewątpliwie racje kryminalnopolityczne, merytorycznie nie wydaje się jednak ona zasadna, gdyż stanowi nieuzasadniony bonus dla sprawcy, który nienależycie wywiązywał się z nałożonych na niego prób.

---

⁴⁷ J. Skupiński, *Komentarz do art. 69 Kodeksu karnego*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R. Stefański, Warszawa 2015, s. 475–477.

⁴⁸ Postanowienie SN z dnia 29 października 2015 r., II KK 301/15, LEX nr 1818228.

⁴⁹ K. Witkowska-Rozpara, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary – uwagi na tle obowiązującej regulacji, praktyki orzeczniczej sądów polskich oraz nowelizacji Kodeksu karnego (z mocą obowiązującą od 1.07.2015 r.)*, „*Probacja*” 2015, nr 2, s. 43.

⁵⁰ *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015, s. 429.

⁵¹ *Ibidem*.

SUSPENSION OF THE EXECUTION OF THE PENALTY RELATING TO THE AMENDMENT TO THE PENAL CODE OF THE REPUBLIC OF POLAND ENTERING INTO FORCE ON 1 JULY 2015 AND ON 15 APRIL 2016. SELECTED ISSUES

Summary

The conditional suspension of the execution of the penalty is regulated in the Chapter VIII of the Polish Penal Code. This article presents the current regulation on the subject which came into force on 1 July 2015 and on 15 April 2016. Highlighting the significance of these changes and discussing the rules in force which pertain to submitting the offender to probation, the author additionally points out to the challenges and doubts of the new regulation.

BIBLIOGRAFIA

- Alternatywy pozbawienia wolności w polskiej polityce karnej*, red. J. Jakubowska-Hara, J. Skupiński, Warszawa 2009
- Budyn-Kulik M., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2015
- Hypś S., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2014
- Kodeks karny. Część ogólna. Tom II. Komentarz do art. 32–116*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2015
- Kodeks karny. Komentarz*, red. T. Bojarski, LEX/el. 2016
- Kordik A., *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w systemie środków probacyjnych i jego efektywność*, Wrocław 1998
- Lachowski J., *Instytucja warunkowego przedterminowego zwolnienia*, „Państwo i Prawo” 2008, nr 2
- Lachowski J., *Komentarz do artykułu 69*, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom II. Komentarz do art. 32–116*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2015
- Majewski J., *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, LEX/el. 2010
- Marek A., *Pojęcie i formy probacji. Zagadnienia ogólne*, [w:] *System Prawa Karnego. Tom VI. Kary i środki karne. Poddanie sprawcy próbie*, red. M. Melezini, Warszawa 2010
- Nita-Światłowska B., *Obligatoryjne zarządzenie wykonania warunkowo zawieszonych kary wobec praw i wolności gwarantowanych konstytucyjnie*, [w:] *Problemy wymiaru sprawiedliwości karnej. Księga Jubileuszowa Profesora Jana Skupińskiego*, red. A. Błachnio-Parzych, J. Jakubowska-Hara, J. Kosonoga, H. Kuczyńska, Warszawa 2013
- Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015

- Skupiński J., *Komentarz do art. 69 k.k.*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R. Stefański, Warszawa 2015
- Skupiński J., *Warunkowe skazanie w prawie polskim i na tle porównawczym*, Warszawa 1992
- System Prawa Karnego. Tom 6. Kary i środki karne. Poddanie sprawcy próbie*, red. M. Melezini, Warszawa 2010
- Witkowska-Rozpara K., *Warunkowe zawieszenie wykonania kary – uwagi na tle obowiązującej regulacji, praktyki orzeczniczej sądów polskich oraz nowelizacji kodeksu karnego (z mocą obowiązującą od 1.07.2015 r.)*, „*Probacja*” 2015, nr 2
- Zoll A., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Komentarz do art. 1–116 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2012

KEYWORDS

suspension of the execution of the penalty, probation measures, penal code, amendment

SŁOWA KLUCZOWE

warunkowe zawieszenie wykonania kary, środki probacyjne, kodeks karny, nowelizacja